

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

«V edinosti je moč».

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gl. 40 kr., za polu leta 2 gl. 30 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno četristopajno vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravnštvu (Via delle poste, Casa Hirschel, N. 10 A. I. piano) — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih trafikah po mestu

NAZNANILO IN VABILO.

„EDINOST“ kakor tednik, prebila je srečno prvo leto svojega obstanka. Začetek je bil težak, a počasi se je ojačila ter je okrepela, da stoji sedaj trdno in varno.

Po novem letu bo izhajal ta list po sklepu slav. odbora našega političnega društva v isti obliki in po isti ceni, kakor dozdaj. Prizadevali si bomo, po notranjem obsegu ga čedalje bolj spopolniti, ter z jedrovitim in raznovrstnim blagom oskrbeti tako, da bo ustrezal kmetu, trgovecu, obrtniku in vsem drugim stanovom našega naroda.

Z mirno in dostojno besedo se bodo v njem razpravljale domače in državne zadeve, ter naglašale narodne in državne koristi.

Jadransko morje s Trstom je Slovencem posebe, pa tudi vsemu Slovanstvu neizmerno važno; nad njim visita našega zārada sreča in gorjé. Vsi svoji domovini verni sinovi ga morajo tedaj skrbno čuvati in krepko braniti. Večja, od kdaj poprej, preti nam tukaj dandanes nevarnost. Vsako slovansko srce ob Adriji mora postati trdnjava, braneča se ptujemu uplivu, ki se siloma zaganja na našo zemljo, ter hoče poplaviti naših očetov čestite grobe, in potopiti naše potomce. „Živenje ali smrt“ to je naša osoda, — izvolje nosimo na lastnej dlani!

Trst z svojo svetovno trgovino pa je tudi podoben zlatemu rudniku; dozdaj so kopali in zaklade v njem vzdigali po večjem Lahi, Nemci, Židovi in Grki. — mi Slovani pa smo jim bili dninarji in hlapeci! —

Tudi mi hočemo stopiti v vrsto med nje, in z njimi tekmovali. Po našej pridnosti, omiki, poštenosti in složnosti moramo postati gospodarji v domačej hiši — in na domačej zemlji!

V ta dvojn namen — to čuti in umeje vsak — nam je neobhodno potrebno slovenskega glasila na morskih bregovih, kakor zagovornika in brambovca naših duševnih in gmotnih interesov.

Oziroma na te razmere in resnice se obračamo do Vas, rojaki ob Adriji — a tudi do Vas, bratje ob Soči, Savi in Dravi, ter prosimo obilne podpore. Rodoljubi, priporočajte in širite „Edinost“ mej ljudstvom, s tem zljajšate tudi nam trudapolno delo, katerega smo se lotili zgoli iz ljubezni do milega našega naroda. — da bi mu po časi prisijala zarja lepše prihodnosti. — Če tudi je naše delo le kaplja, pomislimo, da več kapelj goni mlinski kamen!

Prosimo, naj se nam obilni dopisovatelji oglašé. Naznanilo vsakega znamenitega prigodka, bodisi vesel ali žalosten, nam bo drago. Gospodom, ki bodo večkrat dopisovali, pošiljali bomo list brez plačila, ako se zanj oglašé! Slavne e. k. gosposke, županstva, okrajni in krajni -olski sveti, pa tudi zasebniki naj nam blagovolé pošiljati razna naznanila za inserate. Razveseljevali nas bodo mični „podlistki“ — podučljivi in zabavni. Nekoliko časa se se bodo nadaljevale „Popolne črtice“, živo slikaje živenje, kreposti in slabosti slovenskega i hrvatskega ljudstva, tudi v — novej Avstriji, v Bosni!

Neke pomote, ki so letos nastale v upravnštvu, poravnane so — in v prihodnje bo vse v redu. Le na to opozarjamo naše č. g. naročnike, da se mora v novem letu naročnina, kakor pri vseh časnikih, vsaj četrt leta naprej plačevati. Kdor pa ne bi imel v hipu denarja, mora se po pismu ali listnici zavezati, da časnik v teku leta plati. Iztirjavali ne bomo več naročnine. Č. g. naročniki naj svoja in krajna imena razložno in natančno zapisujejo, tudi zadnjo pošto pristavljajo. „Edinost“ stoji za 1 četrt leta 1 gl. 20 kr.; za polovico 2 gl. 30 kr.; in za vse leto 4 gl. 40 kr.

Opomba. Dopisi uredništvu naj se pošiljajo: „Via delle poste 10, I. piano.“ Naročnina, reklamacije in inserati gredo upravnštvu, — do novega leta tja, kamor sedaj, potem pa v „Via Zonta 5, I. piano.“

Uredništvo in upravnštvu.

Podlistek.

Narodne šege in navade.

(Spisuje And. Vertovec učitelj.)

(Dalje.)

Saj ga je pa tudi sosedov Miha videl. Zagrešil je namreč se svojo plesalko — in mislil, da ž njo pleše, plesal pa je še samim skrateljnom. — Take in enake misli roje skrbni materi po glavi. Pa pustimo jo v njenih mislih in skrbih z nadejo, da jo v kratkem vidimo ter vrnimo se zopet domu.

Gospodar seče in pripravlja meso, pečenko i dr. Hlapec gre kopat hrenovih korenin, stara hišina se mašuje nad petelinom, češ, zdaj me ne boš tako zgodaj budil. — Vaški paglavci pa okoli nje skačejo in nekako dražljivo starko prosijo, naj jim privoli lepo — zeleno rudečih petelinovih peres. V šopke jih vežejo, za klobuk

pripenjajo. Kedo jim je danes enak? Saj se sosedov hlapec Luka nema tacega pušelca.

Mej tem pride gospodinja od maše in z njo mladenič okoli 24. let; te je mož njene prilet-niše hčerke, ki se je zadnji pust kaj bogato omožila. Domači otroci, zagledavši ga, nekako se zbojé. Oblije jih rudečica. Vendar se ga veselé, kar dobro vedó, da jim je, kakor navadno, kaj prinesel. Pa tudi odrasli, sploh vsa družina ga uljudno sprejme.

Po zajuterku poprime se mati prav urnega dela — kuhanja. Ostala družina pa se gre odpravljat k slovesnej sv. maši. Veliki zvon je uže opozoril ljudstvo na 8. uro, t. j. prvičrat je vabilo. Umivanja, oblačenja, lišpanja ni konca ni kraja. Vse se nekako tako napravlja, kakor na kako veliko ženitovanje, sosebno pa hčerka.

Svak, še mlad mož sestre naše deklice, opazuje jo nekako vznemirjen skoz priprta vrata. V novej obleki je uže, stavi si še žamet v lasne in pušele v nedrije in takoj bo napravljena.

Tesno je svaku pri sreč — morebiti se je prenaglil. Na to stopi v hišo gospodar v irhastih

Slovo od starega leta.

Še dvakrat se pripelje solnce na nebo in končano bo leto, katero nam je prineslo obilo veselih pa tudi bridkih ur. Za vse hvala Bogu!

Veseljé smo uživali pri zibeli novorojencev, s tožnim srcem spremljali drage svoje brate i sestre k večnemu počitku. Koliko jih je vzela v se hladna zemlja! Prah si in v prah se vrneš! Smrt ni gledala na leta, od kraja je kosila ter ugrabila tudi marsikatero mlado življenje, na katero se je slovenski narod z upopolno radostjo oziral. Mir mrtvim!

Opotočna sreča je gospodovala svojevoljno, zavezanimi očmi je enega božala, drugega tepla. Tudi božje šibe niso počivale: strela je užgala marsikatero hišo i marsikoga položila v zgodnjo jamo; po širokih poljih je rožljala strupena toča ter ubozemu kmetu kruh jemala; razdirajoče povodnji so preobračale v puščevo zelene livade; silen potres je hudo zadel deložo južnih naših bratov, posipal poslopja lepega Zagreba.

A vse te rane i nesreče zaceli čas, marljivost in ljudoljublje, zato glejmo z udanostjo in zaupanjem v prihodnje dni. —

Naš narod ni držal križem rok, marljivo je delal i njegovo delo ne ostane neuspešno, z vstrajnim trudom dospé korak za korakom do tiste samostojnosti, katera mu pristuje, katere je vreden v družbi raznojezičnih avstrijskih narodov, v družbi človeštva.

Tudi v Trstu nismo bili leni; če prav, stisnjeni v laški okvir, nismo imeli pravega od-diha, vendar smo širili prostor in vpihali v marsikaterem sreč živega rodoljubja svitlo iskrico. —

V našej državi se bijo trdi boji mej resnico in lažjo, mej pravico in krivico, in, hvala Bogu! resnica in pravica, če tudi počasi, vendar stopinjo za stopinjo zmagujeta i slednjit si brez dvombe pribojujeta popolno zmago, ker le iz dobrega dela kliže živjenje, slabo pa nosi smrt uže v sebi.

V državnem zboru je prišla naša stranka do večine ter se od dne do dne krepi, a jako previdno in varno mora dalje prodirati, vsak korak pridobljenega polja vtrditi, da je zviti i trdovratni sovražnik iz zasede ne napade ter jej pridobljenega sveta zopet ne vzame. Zato bode boj še dolgo trajal i morali se bomo še dalj časa z majhnimi pridobitvami zadovoljevati.

Vlada nam skopo povrača pokopano prirojene pravice, ne uživamo še iz njih dihaajočih dobrot, vendar se je odvalil z našega srca težek kamen, ker vidimo njene težave ter uvažamo dobro voljo i poštene misli. Zato jo podpiramo.

Nad Evropo visé črni oblaki; ljudstvo je z davki preobloženo, vsak dan glasneje zahteva, naj se mu bremena zljajšajo, države pa jih večinoma še bolj obtežujejo i dolgove na dolgove kopičijo, da morejo vzdrževati silne vojske, katere imajo na nogah, kar druga v drugo nema vere i zaupanja. To je slabo znamenje i ni treba nam proroškega duha, da ne bi slutili grozopolnih dogodeb, ki svet pretresó i predrugajo. Tudi silno uže na vrata trka socialno prašanje, kateremu bi se morala pot trebiti, ne pa ga ovirati

da povodnji enako ne razdere jezov i pokonča, kar mu na pot pride.

Na Nemškem preganjajo katolike, upijejo zoper jude in delajo dolgove; na Francoskem izganjajo menihe ter poklekajo pred judom Gambeto. Angleška šari po vsem svetu, za uboge Irce pa nema kruha; Italiji se skomino delajo po Trstu, Istri in Tridentinskem in vendar je uže zdaj prevelika, da bi mogla v miru živeti; slovanski svet se zbira in krepi; staro sovražstvo mej katoličani in pravoslavni se polega — in tako se bliža blaženi dan, ko bo en pastir in en hlev.

Turčiji se je letos po mnogem trudu odre-zala ena vejica, a s tem vsihodnje prašanje ni rešeno. Grško-turška vojna je pred durmi i za njo se unamejo druge, katerim se konec stori še le tedaj, ko otemni polmesec na Aji Zoliji i se križ na njo nasadi. Vara se, kdor misli, da je turško vladanje v Evropi še mogoče: narava zahteva svoje pravice, osoda je neizprosljiva, Turčija mora poginoti. —

Tako podobno ima danes svet, bodočnost je temna, ali ne obupljiva. Mi živimo v prehod-njej dobi, hudi viharji se nam bližajo, po teh nastopijo jasni dnevi. Zato glejmo s zaupanjem v prihodnje dni, ter delajmo po svojih močeh za narod, za svet.

Pozabimo pa tudi trude in težave, katere smo prebili v tem letu; pozabimo vse žalitve, odpustimo vsem sovražnikom, s čistim srcem stopimo v novo leto!

Štetje ljudstva

se bo godilo zadnji dan tega leta po vsem cesarstvu. To štetje je nam Slovencem neizrečeno važno, tako važno, da se zdaj velika njegova važnost še ne da preračuniti in zato ga našemu narodu v Tstu in okolici živo na srce polagamo. Pri tem ljudskem štetju nas bodo naši nasprotniki, kder bodo le mogli, za Lahe ali Nence zapisavali, da bi tako zmanjšali število našega naroda ter potem govorili: Slovencev je tako majhno število na Tržaškem, in hočejo imeti narodne šole, oni tirjajo, da se jim v slovenskem jeziku uraduje itd. to ni opravičeno, ker jih je premalo. S takimi besedami nam bodo potem naši nasprotniki odbijali vse prošnje in pravične zahteve in tudi vlada bo imela zavezane roke, ker nam bo delila le toliko kruha, kolikor nas se je za Slovence vpisalo, kolikor slovenskih duš pa Lahi nase potegnejo, toliko več kruha pridobé sebi, a ne tistim, katere so nase potegnoli. Vsakega Slovenca dolžno je tedaj, da zapiše, kadar dobi vpisalno polo, v predal „občevalni jezik“, da govori on i njegova družina „slovenski“.

Vsak le količak zavedeni naš rojak se mora potruditi k svojim znancem in prijateljem, da jim razloži važnost tega štetja in zakaj se tako brigajo Lahi, da iz slovenske krvi laški rod množé in potem, oprajoč se na številke, dokazujejo pravice svojih tirjatev, kadar gre za njih interese, nas pa v kot za duri posajajo.

Še celo naš Luka je danes nekako ves drug. Čelo mu je jasno, ustnice silijo na smeh — ponosen je: saj bo danes tudi on vesel mej veselimi.

Sivi starček se na dan obhajanja cerkvenega patrona pomladi in mali dečko v novej obleki pomóži. Obema se bere na obrazu radost in zadovoljnost.

Zvon se oglašé — v drugič vabi. Vzdigne se sedaj veselo praznično napravljeno ljudstvo ter ponosno pomika proti božjemu hramu. Dekleta stikajo mej potjo glave skupaj in se nekako osabno ozirajo na fante in dekleta drugih vasi. Ta dan se zbere ljudstvo od bližnjih in daljnih krajev, posebno še je dan obhajanja cerkvenega patrona še ples, sejem ali nova maša, ali pa še celo oboje.

Priložnost imajo tedaj naša dekleta:

Sam ga gledala
Ter si mislila —

(Dalje prih.)

Je bela ko mleko,
Rudeča ko kri,

bi marsikatero bledolično meščanko osramotil.

Pa tudi druga dekleta jej več ali manj danes ne zastajajo: Mični čizemci, lepo nabrana kiltja, rudeči trakovi, čarobni pušele v nedrji dicit sleherno vaščanko.

Tudi mej fanti je velika živahnost. Zdjaj se ogleduje v ogledalu, se je li dobro napravil — na stran počesal? Poskuša pripéti pušele na jopič, ako ni bil tako srečen:

Za klobuk
T' ga bom pripela
Z eno zlato knofleco